

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์มาตรการทางภาษีเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับแนวความคิดต่าง ๆ ดังนี้

2.1 แนวความคิดและทฤษฎี

2.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร

จุดมุ่งหมายในการจัดเก็บภาษีของรัฐ โดยทั่วไปจะมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อเป็นรายได้ที่จะนำไปใช้จ่ายในการบริหารประเทศ และเป็นเครื่องมือทางด้านนโยบายการคลังในการทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ได้แก่หน้าที่เกี่ยวกับ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2546)

1) การจัดสรรทรัพยากรของสังคม เนื่องจากทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตและบริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน และวิทยาการต่าง ๆ มีอยู่จำกัดทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ ในขณะที่ความต้องการของมนุษย์มีอย่างไม่จำกัด รัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องทำหน้าที่จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสังคมให้มีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในสังคมได้ดีที่สุดหรือเพื่อให้สังคมได้รับสวัสดิการสูงสุดในกรณีนี้ การจัดเก็บภาษีเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมหรือส่งเสริมการใช้ทรัพยากร ในการผลิตสินค้าบริการประเภทใดประเภทหนึ่งได้ ด้วยการจัดเก็บภาษีกิจการที่ต้องการควบคุมในอัตราสูง เช่น การจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุมการผลิตที่สร้างมลภาวะ หรือยกเว้นภาษีให้ในกิจการที่ต้องการส่งเสริมเพื่อเป็นสวัสดิการของสังคม เป็นต้น

2) การกระจายรายได้และความมั่นคงของสังคม เนื่องจากประชาชนแต่ละคนในสังคมมีโอกาสที่จะได้รับรายได้มากน้อยแตกต่างกัน เนื่องจากมีปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือสังคมที่แตกต่างกัน จึงมีโอกาสที่จะได้บริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ ไม่เท่ากันด้วย หรือทำให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน รัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาว่าจะจัดสรรการกระจายรายได้ของสังคมอย่างไร เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรายได้ที่เท่าเทียมกัน หรือจะจำแนกแจกจ่ายสินค้า

และบริการต่างๆ ที่สังคมผลิตขึ้นให้แก่ประชาชนในสังคมได้มีโอกาสบริโภคอย่างทั่วถึงได้อย่างไร มาตรการหนึ่งที่รัฐบาลสามารถนำมาใช้ในการกระจายรายได้ คือ มาตรการทางด้านการคลังในการหารายได้ของรัฐบาลด้วยการเก็บภาษีเพื่อลดฐานะความแตกต่างทางด้านรายได้ของประชาชน โดยการเก็บภาษีตามความสามารถของผู้เสียภาษีแบบอัตราก้าวหน้า หรือการเก็บภาษีแบบทั่วไปเพื่อนำเงินไปจัดสรรบริการสาธารณะหรือบริการสำหรับผู้มีรายได้น้อยของสังคม

3) การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ คือ การพยายามควบคุมให้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปโดยราบรื่น เช่น ให้มีระดับการจ้างงานในอัตราสูง ประเทศมีเสถียรภาพทั้งด้านระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปในประเทศ และระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ระหว่างประเทศ เพื่อให้การผลิตและการใช้จ่ายมวลรวมของประเทศมีความสมดุลไม่เกิดภาวะเงินเฟ้อหรือเงินฝืดที่รุนแรงจนเกิดความผันผวนทางเศรษฐกิจ กรณีนี้ ระบบการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพก็เป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติ

4) การส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ คือ ส่งเสริมให้ประเทศมีอัตราเพิ่มของการสะสมทุนได้ส่วนสัมพันธ์กับอัตราการเพิ่มของประชากร โดยให้มีการลงทุนปรับปรุงพื้นฐานการผลิต การลงทุนทางด้านกำลังคนการค้นคว้าวิจัย เพื่อให้ประเทศสามารถยกระดับประสิทธิภาพการผลิตและยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งระบบการจัดเก็บภาษีสามารถใช้เป็นมาตรการส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเหล่านี้ได้ด้วยการกำหนดมาตรการต่างๆ ทางภาษี เพื่อให้ผลของภาษีมียผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภค และการเลือกลงทุนของสังคม หรือให้สังคมมีระดับการออมและการลงทุนที่เหมาะสม

5) การประสานความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ต่าง ๆ กล่าวคือในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ทางเศรษฐกิจของรัฐนั้นมักจะประสบปัญหาเป้าหมายที่ขัดแย้งกัน โดยอาจจะบรรลุเป้าหมายหนึ่งในขณะที่เกิดความเสียหายกับอีกเป้าหมายหนึ่ง เช่น ความขัดแย้งระหว่างการจัดสรรทรัพยากรกับการกระจายรายได้ รัฐอาจเก็บภาษีจากผู้มีรายได้มากในอัตราที่สูงมาก ๆ เพื่อนำเงินไปจัดระบบสวัสดิการสังคมหรือบริการสำหรับผู้มีรายได้น้อย แต่การระภาษีระดับสูงอาจลดทอนแรงจูงใจในการลงทุนของผู้มีรายได้มาก และอาจเกิดการเบี่ยงเบนการตัดสินใจลงทุนซึ่งเป็นผลเสียต่อการจัดสรรทรัพยากร ดังนั้น การจัดเก็บภาษีในระดับที่เหมาะสมก็อาจช่วยให้การทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจทั้งสองนี้บรรลุเป้าหมายในระดับที่ยอมรับได้

2.1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

1) ความหมายของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (www.rd.go.th)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปหรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้อื่นๆ เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติจัดเก็บเป็น

รายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณี กฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบฯ เสียภาษีตอนครึ่งปีสำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรกเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่ต้องชำระและเงินได้บางกรณี กฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายจากเงินได้ที่จ่ายบางส่วนเพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย

2) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมา โดยมีสถานะ อย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

1. บุคคลธรรมดา
2. ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อบุคคล
3. ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี
4. กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

3) ประเภทของเงินได้พึงประเมิน

เนื่องจากผู้มีเงินได้ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีความยากง่ายหรือต้นทุนที่แตกต่างกันเพื่อความเป็นธรรมในกฎหมายจึงได้แบ่งลักษณะเงินได้ (พึงประเมิน) ออกเป็นกลุ่มๆ ตามความเหมาะสมเพื่อกำหนดวิธีคำนวณภาษีให้เกิดความเป็นธรรมมากที่สุด ดังนี้

1. เงินได้ประเภทที่ 1 ได้แก่ เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ไม่ว่าจะเป็น
  - เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ
  - เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากนายจ้าง
  - เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้าน ซึ่งนายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า
  - เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ
  - เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน เช่น มูลค่าของการได้รับประทานอาหาร เป็นต้น
2. เงินได้ประเภทที่ 2 ได้แก่ เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็น
  - ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด
  - เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส
  - เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับเนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้

- เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้าน ที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า

- เงินที่ผู้จ่ายเงินได้จ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งผู้จ่ายเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ

- เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือ จากการรับทำงานใ้ นั้น ไม่ว่าหน้าที่หรือตำแหน่งงาน หรืองานที่รับทำใ้ นั้นจะเป็นการประจำหรือชั่วคราว

3. เงินได้ประเภทที่ 3 ได้แก่ ค่าแห่งกัญฉวีลค์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้ที่มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล

4. เงินได้ประเภทที่ 4 ได้แก่ ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร เงินลดทุน เงินเพิ่มทุน ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้น ฯลฯ เป็นต้น

(ก) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตัวเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ไม่ว่าจะ มี หลักประกันหรือไม่ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่าย ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปิโตรเลียมเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว หรือผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอน กับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น เป็นผู้ออกและจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน รวมทั้งเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ย ผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้จากการให้กู้ยืมหรือจากสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกชนิดไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม

(ข) เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวม หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายไทยให้จัดตั้งขึ้น โดยเฉพาะสำหรับให้กู้ยืมเงิน ฯลฯ

(ค) เงิน โบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

(ง) เงินลดทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะส่วนที่จ่ายไม่เกินกว่ากำไรและเงินที่กั้นไว้รวมกัน

(จ) เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มาหรือรับช่วงกันไว้รวมกัน

(ฉ) ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากันหรือรับช่วงกันหรือ เลิกกัน ซึ่งตราความเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน

(ข) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วนหรือโอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตั๋วเงิน หรือ ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น เป็นผู้ออก ทั้งนี้เฉพาะซึ่งตราค่า เป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

เงินได้ประเภทที่ 4 ในหลาย ๆ กรณี กฎหมายให้สิทธิที่จะเลือกเสียภาษีโดยวิธี หักภาษี ณ ที่จ่าย แทนการนำไปรวมคำนวณกับเงินได้อื่นตามหลักทั่วไป ซึ่งจะทำให้ผู้มีเงินได้ที่ ต้องเสียภาษีตามบัญชีอัตราภาษีในอัตราที่สูงกว่าอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่าย สามารถประหยัดภาษีได้

5. เงินได้ประเภทที่ 5 เงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน เงินหรือประโยชน์อย่างอื่น ที่ได้เนื่องจาก

- การให้เช่าทรัพย์สิน
- การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน
- การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อนซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น โดยไม่

ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว

6. เงินได้ประเภทที่ 6 ได้แก่ เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือวิชากฎหมาย การประกอบ วิชาชีพ ศิลป วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาอื่นซึ่งจะได้มีพระราช กฤษฎีกากำหนดชนิดไว้

7. เงินได้ประเภทที่ 7 ได้แก่ เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการ จัดหาสัมภาระ ในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ

8. เงินได้ประเภทที่ 8 ได้แก่ เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การ อุตสาหกรรม การขนส่ง การขายอสังหาริมทรัพย์ หรือการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในประเภทที่ 1 ถึง ประเภทที่ 7 แล้ว

4) วิธีการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

โดยทั่วไปผู้มีเงินได้ต้องนำเงินได้พึงประเมินทุกประเภทของตน ตลอดปีภาษี (ไม่ รวมเงินได้ที่กฎหมายยกเว้นภาษี หรือที่ไม่ต้องเสียภาษี) ไปคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี เพื่อยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีภายในเดือนมีนาคมของปีถัดจากปีที่มีเงินได้ การคำนวณ ภาษีให้ทำเป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นที่หนึ่ง กำหนดหาจำนวนภาษีตาม วิธีที่ 1 เสียก่อน**การคำนวณภาษีตามวิธีที่ 1**

เงินได้พึงประเมินทุกประเภทรวมกันตลอดปีภาษี	xxxx (1)
หัก ค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด	xxxx (2)
(1)-(2) เหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย	xxxx (3)
หัก ค่าลดหย่อนต่าง ๆ (ไม่รวมค่าลดหย่อนเงินบริจาค) ตามที่กฎหมายกำหนด	xxxx (4)
(3)-(4) เหลือเงินได้หลังจากหักค่าลดหย่อนต่าง ๆ	xxxx (5)
หัก ค่าลดหย่อนเงินบริจาค ไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด	xxxx (6)
(5-6) เหลือเงิน ได้สุทธิ	xxxx (7)
นำเงินได้สุทธิตาม (7) ไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	
จำนวนภาษีตามการคำนวณภาษีวิธีที่ 1	xxxx (8)

ขั้นที่สอง ให้พิจารณาว่าจะต้องคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 หรือไม่ ถ้าเข้าเงื่อนไขที่จะต้องคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 จึงคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 อีกวิธีหนึ่ง กรณีที่ต้องคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 ได้แก่ กรณีที่เงินได้พึงประเมินทุกประเภทในปีภาษีแต่ไม่รวมเงินได้พึงประเมินตามประเภทที่ 1 มีจำนวนรวมกันตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไปการคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 นี้ให้คำนวณในอัตราร้อยละ 0.005 ของยอดเงินได้พึงประเมิน (= เงินได้พึงประเมินทุกประเภทลบเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 คูณด้วย 0.005) ดังกล่าวนั้น

ขั้นที่สาม สรุปจำนวนภาษีที่ต้องเสียภาษี

การคำนวณภาษี	
จำนวนภาษีเงินได้สิ้นปีที่ต้องเสีย เทียบ (8) และ (10) จำนวนที่สูงกว่า	xxxx (11)
หัก ภาษีที่ถูกหัก ณ ที่จ่ายแล้ว	xx
ภาษีเงินได้ครึ่งปีที่ชำระไว้แล้ว	xx
ภาษีเงินได้ชำระล่วงหน้า	xx
เครดิตภาษีเงินปันผล	xx xx (12)
(11-12) เหลือ ภาษีเงินได้ที่ต้องเสีย (หรือที่เสียไว้เกินขอคืนได้)	xx

นอกจากนี้อัตรากำไรเงินได้บุคคลธรรมดาขึ้นอยู่กับขั้นของเงินได้สุทธิ ซึ่งเมื่อได้ยอดเงินได้สุทธิแล้ว นำไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษี ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เงินได้สุทธิ	ช่วงเงินได้สุทธิ แต่ละชั้น	อัตราภาษี ร้อยละ	ภาษีแต่ละชั้น เงินได้สุทธิ	ภาษีสะสม สูงสุดของชั้น
1 - 150,000	150,000	ได้รับยกเว้น	-	-
150,001 – 500,000	350,000	10	35,000	35,000
500,001 - 1,000,000	500,000	20	100,000	135,000
1,000,001 - 4,000,000	3,000,000	30	900,000	1,035,000
4,000,001 บาทขึ้นไป		37		

*หมายเหตุ การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เงินได้สุทธิเฉพาะส่วนไม่เกิน 150,000 บาท มีผลใช้บังคับสำหรับเงินได้สุทธิที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2551 เป็นต้นไป (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 470) พ.ศ. 2551)

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการวางหลักเกณฑ์ วิธีการจัดเก็บภาษีที่ดีของ อัดัม สมิท (Adam Smith)

หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษี อัดัม สมิท ได้วางรากฐานเอาไว้เมื่อประมาณสองร้อยกว่าปีมานั้น ได้มีวิวัฒนาการตามลำดับจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีนั้นพอจะสรุปหลักที่สำคัญได้ ดังนี้ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม,2546)

1) หลักความแน่นอน การบริหารจัดการเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพนั้น กฎหมายที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีทุกประเภทจะต้องมีความแน่นอนและเป็นที่ยึดเหนี่ยวแก่ผู้เสียภาษีทุกคน กล่าวคือ ในเรื่องฐานภาษี อัตราภาษี ตลอดจนวันเวลาและวิธีการที่จัดเก็บภาษีนั้น หากจัดเก็บบางประเภทแบบขาดความแน่นอนหรือมีความกำกวม (arbitrary) แล้วจะทำให้การจัดเก็บทำได้ลำบาก และอาจเป็นช่องทางก่อให้เกิดการทุจริตและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี

นอกจากความแน่นอนในเรื่องที่กล่าวมา ยังอาจจะใช้หลักของความแน่นอนครอบคลุมเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีในเรื่องอื่น ๆ ต่อไปอีก เช่น ความแน่นอนในด้านภาระภาษี (Certainty of liability) ความแน่นอนในการทำรายได้ (fiscal of incidence) และความแน่นอนในการลดเงินได้ของเอกชน

2) หลักการประหยัด ระบบการบริหารจัดการเก็บภาษีที่ดีนั้นภาษีอากรแต่ละประเภทที่จัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่ำที่สุดด้วย ทั้งนี้เพราะว่าทั้งภาระช้อยู่ยากในการเสียภาษีและค่าใช้จ่ายในการบริหารการจัดการเก็บนั้น มิได้

ก่ออะไรเพิ่มขึ้นแก่ผลผลิตของประเทศชาติ หากแต่เป็นการก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรของสังคมไปในทางที่สูญเปล่า

3) หลักของความเสมอภาค การจัดเก็บภาษีที่ดินนั้นจะต้องก่อให้เกิดความยุติธรรมหรือความเสมอภาคในหมู่ผู้เสียภาษีทุกคน หลักความยุติธรรมในการเก็บภาษีนั้นเป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีที่ดี การพิจารณาความเป็นธรรมนั้น เราจะต้องพิจารณาทั้งความเป็นธรรมเกี่ยวกับภาษีที่จัดเก็บ และความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเก็บภาษีนั้น

4) หลักการยอมรับ การบริหารการจัดเก็บภาษีอากรแต่ละประเภทจะทำได้ง่ายขึ้นถ้าหากประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียภาษี อย่างไรก็ตามการที่ประชาชนจะยินดีให้ความร่วมมือในการเสียภาษีนั้น ภาษีอากรทุกชนิดที่จะจัดเก็บจากประชาชนจะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ด้วย

5) หลักของการเป็นไปได้ ในทางปฏิบัติในระบบภาษีที่ดินนั้นภาษีอากรทุกประเภทที่จะจัดเก็บจะต้องสามารถทำการบริหารจัดการเก็บได้ผลในทางปฏิบัติ ภาษีอากรบางอย่าง แม้จะมีเหตุผลดีในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติการจัดเก็บเป็นไปได้ยาก ภาษีนั้นจะถือเป็นภาษีที่ดีไม่ได้ ตัวอย่างเช่น ภาษีการค้าปลีก (retail sales taxes) หรือภาษีการใช้จ่าย (expenditure taxes) นั้น เป็นภาษีที่ดีในทางทฤษฎี แต่สำหรับประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนานั้นจะไม่สามารถเก็บภาษีดังกล่าวอย่างได้ผลในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะขาดระบบการจดบันทึกและการตรวจสอบการเก็บภาษีที่ดีพอ ในกรณีเช่นนี้ภาษีดังกล่าวก็จะถือว่าเป็นภาษีที่ดีสำหรับประเทศนั้นไม่ได้

6) หลักของการทำรายได้ ภาษีที่ดีสำหรับรัฐบาลนั้นควรเป็นภาษีที่สามารถทำรายได้ให้รัฐบาลเป็นอย่างดี กล่าวคือเป็นภาษีที่มีฐานใหญ่ และฐานของภาษีขยายตัวได้รวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้รัฐบาลได้รับรายได้จากภาษีอากรนั้นได้มาก โดยที่ไม่ต้องเพิ่มอัตราการจัดเก็บภาษีนั้น

7) หลักของความยืดหยุ่น ภาษีที่ดินนั้นควรที่จะเป็นภาษีที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีได้ง่าย ตัวอย่างเช่น การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระบบก้าวหน้า ในขณะที่เศรษฐกิจกำลังขยายตัว รายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น แต่อัตราภาษีที่จัดเก็บจะเพิ่มขึ้นเร็วกว่ารายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ภาษีที่จะเก็บนั้นจะไปลดอัตราการเพิ่มของรายได้ของประชาชน ซึ่งจะช่วยลดแรงกดดันของเงินเฟ้อได้มาก ในกรณีตรงกันข้ามในขณะที่เศรษฐกิจซบเซา รายได้ของประชาชนจะลดลง อัตราภาษีที่เก็บจะลดลงในอัตราที่เร็วกว่ารายได้ที่แสดง ซึ่งจะช่วยลดความเดือดร้อนของผู้เสียภาษี และพอจะลดความซบเซาของเศรษฐกิจได้บ้าง

2.1.4 การออมกับการลงทุน

1) การออม (ชินสมรรถ ฤกษ์งามเดิม, 2547) คือ การบริโภคในอนาคต (savings is future consumption) นั่นคือการเก็บรายได้ในปัจจุบันส่วนหนึ่งเอาไว้ โดยให้รายได้ดังกล่าวเสริมกับรายได้ในอนาคต เพื่อการใช้จ่าย ซึ่งจะทำให้ผู้ออมสามารถบริโภคได้มากกว่ารายได้ที่จะได้ในอนาคต โดยจะเกิดขึ้นเมื่อมีความแตกต่างระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ พฤติกรรมการออมจะมีลักษณะคล้ายกับพฤติกรรมการบริโภคสินค้าทั่วไป โดยการออมจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรายได้ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีรายได้เพิ่มขึ้น และการบริโภคคงที่ก็จะทำให้บุคคลนั้นออมมากขึ้น และ “การบริโภคมีต้นทุนค่าเสียโอกาส” ของการใช้เงินของผู้บริโภค ต้นทุนค่าเสียโอกาสในการบริโภคจะเพิ่มขึ้น การบริโภคในปัจจุบันจะลดลง ก็จะทำให้ผู้บริโภคหันมาออมเพิ่มมากขึ้น โดยผลของการทดแทนจะทำให้ผู้บริโภคออมมากขึ้นและลดการบริโภคในปัจจุบัน เนื่องจากการที่อัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นเสมือนกับการที่ผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้นในปัจจุบันจากการออมในอดีต ทำให้มีการใช้จ่ายบริโภคในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น

นอกจากปัจจัยด้านรายได้ และอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์แล้ว พฤติกรรมการออมและรูปแบบของการออม ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ด้วย เช่น สภาพสังคม วัฒนธรรม และทัศนคติของบุคคลต่อออมด้วย รูปแบบของการออมมีหลายวิธี ซึ่งถูกกล่าวถึงถึงการลงทุนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยการที่บุคคลจะเลือกจัดสรรเงินออมเพื่อลงทุนในรูปแบบใด จะคำนึงถึงผลตอบแทนและความเสี่ยงที่จะได้รับด้วย

2) การลงทุน (คาริณี ตัณฑวิเชฐ, 2527 อ้างถึงใน ชินสมรรถ ฤกษ์งามเดิม, 2547) เมื่อการออมเกิดขึ้น บุคคลจะเกิดทางเลือกที่จะเก็บเงินจำนวนนี้ไว้เฉย ๆ หรือนำไปลงทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้ แต่การเก็บเงินไว้เฉย ๆ นอกจากไม่ก่อให้เกิดรายได้แล้ว ค่าของเงินยังลดลงจากค่าของเงินเพื่อ ดังนั้นเจ้าของเงินออมมักจะนำเงินออมไปหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ หรือเรียกว่าการลงทุนนั่นเอง การลงทุนมีหลายรูปแบบ แต่การลงทุนในแต่ละรูปแบบจะมีความเสี่ยงและผลตอบแทนที่แตกต่างกันไป โดยผลตอบแทนอาจอยู่ในรูปของดอกเบี้ย (Interest) เงินปันผล (Dividend) ค่าเช่า (Rent) บริการ (Service) และอื่น ๆ โดยการลงทุนแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- การลงทุนทางตรง (Direct Investment) หมายถึง การลงทุนที่เจ้าของทุนดำเนินกิจการลงทุนด้วยตนเอง

- การลงทุนทางอ้อม (Indirect Investment) หมายถึง การลงทุนผ่านสถาบันการเงิน โดยสถาบันการเงินจะทำหน้าที่และตัดสินใจแทนผู้ลงทุน ผู้ลงทุนไม่สามารถควบคุมการลงทุนของสถาบันเหล่านี้ได้ เช่น การฝากเงินกับธนาคาร การซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต การลงทุนในบริษัทลงทุน (Investment Company) ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะนำเงินออมหรือเบี้ยประกันที่ได้มาไปลงทุนหา

ประโยชน์ในหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ต่าง ๆ และจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ กัน ซึ่งการที่บุคคลจะเลือกลงทุนในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับ

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ลงทุน ได้แก่

- อายุ โดยผู้ที่มีอายุน้อย (ประมาณ 25-40) มักจะสนใจลงทุนในรูปแบบ ที่ได้รับผลตอบแทนสูง แม้จะมีความเสี่ยงมากกว่า ผู้ลงทุนที่มีอายุระหว่าง 40-50 ปีอาจสนใจ ในรูปแบบที่มีรายได้สม่ำเสมอ เนื่องจากมีภาระทางครอบครัว และผู้ลงทุนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มักจะเลือกรูปแบบการลงทุนที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุด

- ความรับผิดชอบของครอบครัว โดยผู้ที่มีภาระรับผิดชอบต่อครอบครัวแล้ว มักจะเลือกรูปแบบการลงทุนที่ปลอดภัยกว่าคน โสดที่ไม่มีภาระ

- สุขภาพของผู้ลงทุน ผู้ที่มีสุขภาพไม่แข็งแรงมักเลือกรูปแบบการลงทุนที่มีความเสี่ยงน้อย หรือประกันความเสี่ยงในส่วนนี้ได้

- นิสัยส่วนตัวของผู้ลงทุน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่กำหนดรูปแบบในการลงทุน เช่น ความคาดหวังผลตอบแทน และระดับความเสี่ยงในการลงทุนที่ยอมรับได้ ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

- เวลาที่มีให้กับการลงทุน หากผู้ลงทุน ไม่มีเวลาที่จะลงทุนด้วยตนเองมักจะเลือกรูปแบบการลงทุนผ่านสถาบันต่าง ๆ

2. จุดมุ่งหมายของการลงทุน จากลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนด

จุดมุ่งหมายในการลงทุน โดยทั่วไปแล้วผู้ลงทุนมักคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ประกอบดังนี้

- ความปลอดภัยของเงินทุน (Security of Principle) นอกจากหมายถึงการรักษาเงินลงทุนเริ่มแรกให้คงที่ไว้แล้ว ยังหมายความถึงการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากเงินเฟ้อ ที่จะทำให้อำนาจซื้อลดลง ซึ่งมีผลทำให้ดอกเบี้ยหรือรายได้ลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในระดับราคา

- เสถียรภาพของรายได้ (Stability of Income) ผู้ลงทุนมักจะลงทุนในรูปแบบที่ ให้รายได้สม่ำเสมอ เพราะทำให้สามารถวางแผนการใช้เงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

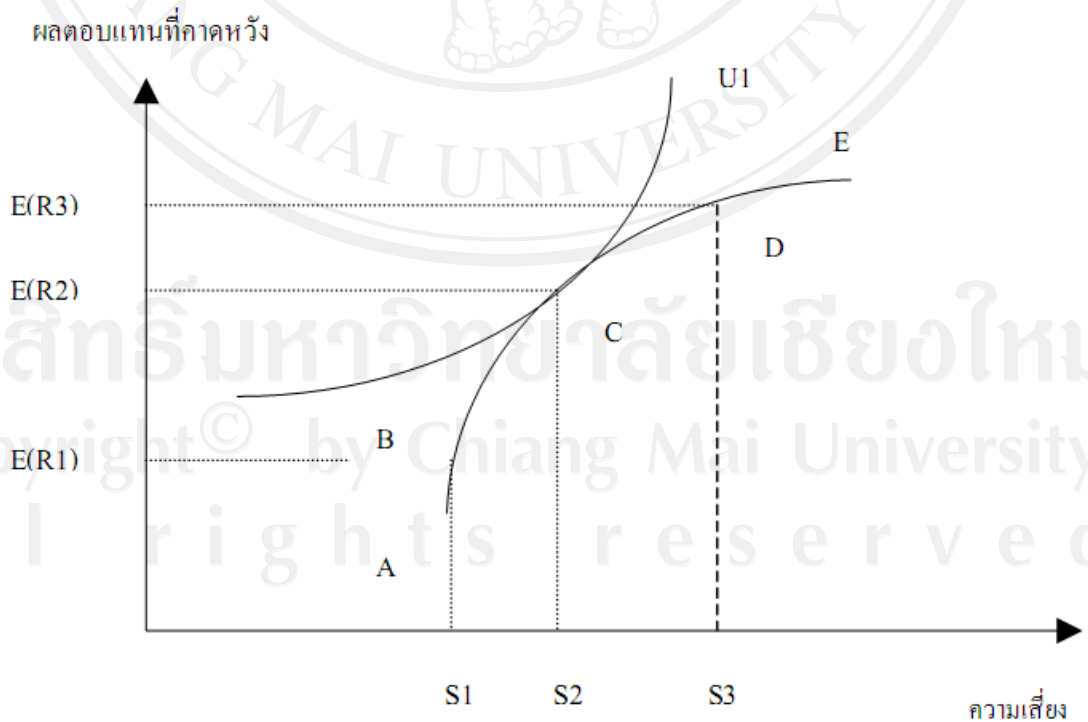
- ความมั่งคั่งของเงินลงทุน (Capital Growth) ผู้ลงทุนส่วนมากจะเพิ่มมูลค่าเงินลงทุน โดยการนำดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนที่ได้ไปลงทุนใหม่ ความมั่งคั่งของเงินลงทุนนี้ให้ประโยชน์ในแง่ของการปรับฐานะของผู้ลงทุนในระยะยาวให้ดีขึ้น และการรักษาอำนาจซื้อให้คงไว้

- ความสามารถในการเปลี่ยนเป็นเงินสด (Liquidity) โดยทั่วไปแล้วหลักทรัพย์ หรือการลงทุนที่มีสภาพคล่องสูง จะให้ผลตอบแทนต่ำ แต่มีข้อดีคือทำให้ผู้ลงทุนเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายเงินทุนได้ง่ายกว่า

- การกระจายเงินลงทุน (Diversification) ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการลงทุน

- ความพอใจด้านภาษี (Favorable Tax Status) เนื่องจากการลงทุนใหม่ในแต่ละรูปแบบมีภาระภาษีที่แตกต่างกันซึ่งผู้ลงทุนมักเลือกลงทุนในรูปแบบที่ให้ผลตอบแทนหลังหักภาษีมากที่สุด

กล่าวโดยสรุปก็คือผู้ลงทุนมักจะลงทุนในรูปแบบที่มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ให้ความพึงพอใจมากที่สุด ณ ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ จากภาพที่ 2 เส้น ABCDE เป็นเส้น Curve ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนที่จะได้รับกับความเสี่ยงที่เกิดจากการลงทุนในแต่ละรูปแบบ คือ แบบ A, B, C, D และ E ซึ่งจะให้ผลตอบแทนในระดับที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากความเสี่ยงไม่เท่ากัน เช่น การลงทุนในรูปแบบ B ให้ความเสี่ยงในระดับ S1 และให้ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ E(R1) การลงทุนรูปแบบ C ให้ความเสี่ยงในระดับ S2 และให้ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ E(R2) เป็นต้น ส่วนเส้น U1 เป็นเส้นความพึงพอใจเท่ากัน (Indifferent curve) ของผู้ลงทุน จุดที่เส้น ABCD สัมผัสกับเส้น U1 จะแสดงถึงอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงที่ผู้ลงทุนพึงพอใจมากที่สุด จากรูป เส้น ABCD สัมผัสกับเส้น U1 ที่จุด C แสดงว่าผู้ลงทุนพอใจจะลงทุนในรูปแบบ C ณ ระดับความเสี่ยง S2 และให้ผลตอบแทน E(R2)

รูปที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนกับความเสี่ยง

2.1.5 รูปแบบของการออม

การออมนั้นไม่ได้มีเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงินซึ่งเป็นส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายในการบริโภคเท่านั้น แต่รายได้ส่วนที่เหลือนั้นสามารถเก็บในรูปแบบทรัพย์สินต่าง ๆ ตามกองบัญชีรายได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2536 อ้างถึงใน ภาคภูมิ มะลิวัลย์, 2550) จะสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. การออมในรูปสินทรัพย์ถาวร เป็นการออมโดยนำรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคไปใช้จ่ายโดยการซื้อสินทรัพย์ถาวร (real assets) มาถือไว้ โดยวัตถุประสงค์ของการถือสินทรัพย์นั้นๆ อาจจะแตกต่างกันไป การถือครองทรัพย์สินประเภทนี้เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีสภาพคล่องต่ำแต่ในขณะเดียวกันการถือครองทรัพย์สินกลุ่มนี้บางประเภทก็สามารถให้ผลตอบแทนได้เช่นกัน สำหรับทรัพย์สินที่ครัวเรือนนิยมถือไว้ ได้แก่

1.1 ที่ดิน ครัวเรือนส่วนใหญ่นิยมถือไว้เพื่อเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งโดยคาดว่ามูลค่าของทรัพย์สินจะเพิ่มค่าขึ้นและสามารถใช้เป็นหลักประกันความมั่นคงของครัวเรือน

1.2 อาคารและสิ่งก่อสร้างที่อยู่อาศัย เป็นอีกลักษณะหนึ่งของการออมของครัวเรือนเมื่อมีเงินออมหรือรายได้ที่เหลือจากการใช้จ่ายเพื่อบริโภค ก็จะนำไปซื้อที่อยู่อาศัย โดยอาจจะจ่ายตามราคาหรืออาจจะผ่อนชำระก็ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้ออมมีเงินเท่าใด

1.3 การเพิ่มขึ้นของสินค้าคงเหลือ อาจจัดได้ว่าเป็นการออมเช่นกัน เนื่องจากจำนวนสินค้าคงเหลือก็คือส่วนหนึ่งของรายได้ที่ไม่ได้ใช้จ่ายนั่นเอง

1.4 ทรัพย์สินประเภททุนที่ใช้ในการผลิต เป็นการซื้อทรัพย์สินประเภททุน (capital goods) เช่น เครื่องจักร เครื่องมือต่าง ๆ สำหรับการผลิต อาจถือได้ว่าเป็นการออมอย่างหนึ่งเพราะรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคเมื่อนำมาซื้อทรัพย์สินดังกล่าวไว้เท่ากับเป็นการสะสมการออมไว้ประเภทหนึ่งเช่นกัน

1.5 การซื้อ โลหะมีค่าและอัญมณี
 ทั้งนี้ สำหรับสินทรัพย์ถาวรที่มีค่าเสื่อมราคา การคิดมูลค่าของการออมจะต้องหักค่าเสื่อมราคาออกด้วย

2. การออมในรูปทรัพย์สินทางการเงิน เป็นรูปแบบหนึ่งของการออมซึ่งเป็นการเก็บเงินออมไว้เป็นทรัพย์สินทางการเงิน (finance assets) โดยเหตุผลของการออมไว้ในรูปทรัพย์สินทางการเงินก็แตกต่างกันออกไป เช่น สภาพคล่องสูงเนื่องจากสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย มีความเสี่ยงน้อย เป็นต้น ซึ่งการออมในลักษณะนี้สามารถทำได้หลายวิธี คือ

2.1 การออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินในระบบ หมายถึง การออมโดยการถือทรัพย์สินทางการเงินที่สร้างขึ้นภายใต้ความคุ้มครองของกฎหมาย ตลาดการเงินในระบบจะเป็น

แหล่งการเงินที่มีการดำเนินงานโดยสถาบันการเงินต่างๆ ภายในขอบเขตของกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์จะแตกต่างกันไปตามประเภทของสถาบันตามที่กฎหมายได้ระบุไว้ ซึ่งตลาดการเงินในระบบนี้จะประกอบไปด้วยตลาดเงินและตลาดทุน โดยตลาดเงิน ในระบบมีสถาบันการเงินเป็นศูนย์กลางในการระดมเงินออมจากครัวเรือนซึ่งถือเป็นแหล่งที่มาของเงินทุน (source of funds) และนำเงินทุนไปปล่อยให้ผู้ยืมแก่ผู้ขาดแคลนเงินในระยะสั้น (short-term and temporary financing) ลักษณะเด่นของตลาดเงินคือ ทุกกิจกรรมเป็นการกู้ยืมผ่านตัวกลาง และระยะเวลาการกู้ยืมสั้น ไม่เกิน 1 ปี ส่วนตลาดทุนเป็นศูนย์กลางการกู้ยืมและให้เงินกู้ยืมในระยะยาว โดยมีระยะเวลาการชำระคืนเกินกว่าหนึ่งปี เช่น การซื้อขายพันธบัตร หุ้นกู้ และหุ้นสามัญ ซึ่งตลาดเงินและตลาดทุนที่อยู่ในตลาดการเงินนั้นมีความแตกต่างกันหลายประการคือ ความแตกต่างทางด้านระยะเวลา ความเสี่ยง ประเภทของสถาบันในตลาด เป็นต้น รูปแบบการออมประเภทนี้ได้แก่

- 1) เงินสดในมือ เป็นการออมที่ต้องการสภาพคล่องสูงสุดแม้ว่าจะไม่มีผลตอบแทนและอาจเกิดความเสียหายจากการสูญหาย การเปลี่ยนแปลงค่าเงิน
- 2) เงินฝากที่สถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น แม้ว่าการออมผ่านสถาบันการเงินเหล่านี้จะไม่มีสภาพคล่องเท่ากับการถือเงินสด แต่การออมในรูปแบบนี้จะได้รับผลตอบแทนในรูปของอัตราดอกเบี้ย หรือเงินปันผล โดยไม่มีความเสี่ยงจากการสูญหาย
- 3) การให้กู้ยืม ซึ่งมีสัญญาเงินกู้ที่ต้องตามกฎหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งการให้กู้ยืมโดยมีสัญญากู้ยืมจะได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยเงินกู้ แต่อาจไม่มากเท่ากับการกู้ยืมนอกระบบแต่มีความเสี่ยงน้อยกว่า
- 4) การซื้อหลักทรัพย์ทางการเงินต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน เช่น ตั๋วเงินคลัง พันธบัตร หุ้นสามัญ หุ้นกู้ สลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. ตั๋วสัญญาใช้เงิน เป็นต้น การถือเงินในลักษณะนี้นั้นมีสภาพคล่องน้อย เนื่องจากมีกำหนดเวลาในการไถ่ถอนคืน แต่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในรูปเงินปันผล หรือดอกเบี้ย

5) เบี้ยประกันตามกรมธรรม์ประกันชีวิต และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการออมเพื่อความมั่นคงในระยะยาว และเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

6) ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น เงินหุ้นสมาชิกสหกรณ์ เงินค่าฌาปนกิจสงเคราะห์

2.2 การออมในรูปทรัพย์สินทางการเงินนอกระบบ หมายถึง การถือทรัพย์สินทางการเงินที่ไม่อยู่ในความคุ้มครองทางกฎหมาย หรือกฎหมายจะให้ความคุ้มครองได้ยาก ตลาดการเงินนอกระบบจะเกิดจากความต้องการของสังคมที่ต้องการกู้ยืมเงินมากกว่าที่สถาบัน

การเงินจะสามารถให้ได้ และผู้กู้ยืมเงินขาดคุณสมบัติ ประกอบกับสถาบันการเงินมีจำนวนจำกัด ไม่ได้กระจายไปท้องถิ่นต่างๆ อย่างทั่วถึงได้จึงต้องทำการกู้ยืมจากตลาดเงินนอกระบบนอกจากนั้น บางกลุ่มอาจจะขาดหลักทรัพย์ที่จะนำไปค้ำประกันการกู้ยืม จึงต้องอาศัยการเข้าร่วมในธุรกิจเงินแชร์ ที่ต้องไว้นั้นเชื่อใจกัน เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ต้องพึ่งสถาบันการเงินนอกระบบกันมา เนื่องจากตลาดการเงินนอกระบบไม่มีระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ย่งยาก สามารถดำเนินกิจกรรมได้ รวดเร็วทันเวลา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็มีความเสี่ยงของการดำเนินธุรกรรมการเงินที่สูงมาก จะเห็นได้ว่าจาก ปัจจัยนี้จึงส่งผลทำให้ตลาดการเงินนอกระบบจึงมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงเพื่อชดเชยความเสี่ยงที่สูง เช่นกัน การออมในรูปแบบนี้ได้แก่

- 1) การเล่นแชร์
- 2) การให้กู้ยืมเป็นการส่วนตัวโดยไม่มีสัญญากู้ยืม
- 3) ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การลดลงของหนี้สินของครัวเรือน อาจจะถือเป็นการออม ได้อีกรูปแบบหนึ่งซึ่งจะเป็นการที่นำเงินออมไปจ่ายชำระหนี้ นอกจากนี้ยังอาจรวมถึงรายจ่ายเพื่อการ รักษาซ่อมแซมทรัพย์สิน

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้สรุปสาระสำคัญจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาประกอบการ พิจารณา ดังนี้

สมปอง แจ้งสุบิน (2544) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการออมของ ครัวเรือนก่อนและระหว่างเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ พฤติกรรมการบริโภคและการออมของครัวเรือนก่อนวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2539 กับช่วงวิกฤต เศรษฐกิจในปี 2541 การศึกษาจะใช้การสร้างแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้สมการถดถอยเชิง พหุคูณ (Multiple Regression) ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) แล้วทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีการ Chow Test ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการบริโภค และการออมของครัวเรือนในประเทศในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง พอสมควร จะเห็นได้จากรายได้ที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.5 สูงกว่ารายจ่ายที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.1 ส่งผลให้ระดับการออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.3 โดยมีสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคลดลง (APC) และสัดส่วนการออมต่อรายได้เพิ่มขึ้น (APS)

ทั้งนี้รายได้เป็นปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ก่อนกับช่วงวิกฤติเศรษฐกิจจำแนกตามอาชีพของครัวเรือน โดยพบว่าทั้งครัวเรือนที่มีหลาย

แหล่งที่มาของรายได้แน่นอนและไม่แน่นอน มีพฤติกรรมการออมในช่วงก่อนวิกฤตแตกต่างจากช่วงวิกฤตเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีสัมประสิทธิ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมทั้งสองช่วงเวลา คือ

1. ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพที่มีแหล่งที่มาของรายได้แน่นอน พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่า ๆ กันแล้ว จะส่งผลทำให้สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ของครัวเรือนก่อนวิกฤตมีค่าเฉลี่ย 0.19 และช่วงวิกฤตจะมีค่าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 0.42

2. ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพที่มีแหล่งที่มาของรายได้ไม่แน่นอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 อาชีพ ได้แก่

1) อาชีพเกษตรกรรมที่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือมีที่ดินที่เช่าผู้อื่น พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่า ๆ กันแล้วจะส่งผลทำให้สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ของครัวเรือนก่อนวิกฤตมีค่าโดยเฉลี่ย 0.58 และช่วงวิกฤตมีค่าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 0.64

2) อาชีพประกอบธุรกิจของตนเองในการค้าหรืออุตสาหกรรม พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่า ๆ กันแล้ว จะส่งผลทำให้สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ของครัวเรือนก่อนวิกฤตมีค่าโดยเฉลี่ย 0.39 และช่วงวิกฤตมีค่าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 0.51

3) อาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไปหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่า ๆ กันแล้ว จะส่งผลทำให้สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ของครัวเรือนก่อนวิกฤตมีค่าโดยเฉลี่ย 0.36 และช่วงวิกฤตมีค่าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 0.48

โดยสรุปแล้วผลกระทบจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจทำให้ครัวเรือนโดยส่วนใหญ่มีความระมัดระวังในการใช้จ่ายใช้สอย โดยหันมาเก็บออมมากขึ้น

จรรยา เจียมหาทรัพย์ (2545) ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของห้างคาร์ฟูร์ สาขาเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของห้างคาร์ฟูร์สาขาเชียงใหม่

การศึกษาเก็บข้อมูลโดยการออกแบบสอบถามลูกค้า จำนวน 315 ราย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ในรูปของความถี่ อัตราร้อยละและค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักโดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ ก่อนรับบริการ ขณะรับบริการและหลังรับบริการ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

การศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของห้างคาร์ฟูร์ สาขาเชียงใหม่ พบว่า ก่อนการรับบริการลูกค้าส่วนใหญ่มีความคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมากในปีจ้ยด้านความสะดวกและความปลอดภัยของที่จอดรถ ชื่อเสียงของห้าง และความน่าเชื่อถือของสินค้าราคาพิเศษที่

โฆษณา สำหรับการศึกษาคความพึงพอใจของลูกค้าในขณะที่รับบริการ พบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากในปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และสถานที่ และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางในปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และสำหรับความพึงพอใจของลูกค้าหลังรับบริการแล้ว พบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากในปัจจัยด้านสถานที่ และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางในปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การส่งเสริมการตลาด และ ความคุ้มค่าของเงินหลังจากที่ได้รับบริการครบถ้วนแล้ว

กัลยา ไชยมงคล (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของมาตรการทางภาษีอากรที่มีต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ ทดสอบความรู้และความเข้าใจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีต่อมาตรการทางภาษีอากร เพื่อทราบถึงทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของมาตรการทางภาษีอากรที่มีต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในด้านอัตราผลตอบแทนของกิจการ ด้านการส่งเสริมการลงทุน ด้านการกระตุ้นให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ ในการผลิตและบริหารกิจการ และเพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของมาตรการทางภาษีอากร

จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางมีระดับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดภาษีอากรและมาตรการทางภาษีอากรดีกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อม โดยข้อกำหนดภาษีอากรและมาตรการทางภาษีอากรที่วิสาหกิจขนาดกลางส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจมากที่สุด คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเริ่มใช้มาตรการทางภาษีอากร

บทบาทมาตรการทางภาษีอากรที่มีต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านอัตราผลตอบแทนของกิจการผู้ประกอบการวิสาหกิจทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติว่า มาตรการทางภาษีอากรมีผลต่อการเพิ่มรายได้ของกิจการ ปริมาณผลผลิต กำไรสุทธิ และค่าใช้จ่ายของกิจการ ขณะเดียวกันก็มีผลต่อการลดลงของต้นทุนต่อหน่วยของการผลิต และภาระภาษีเงินได้นิติบุคคลของกิจการ ส่วนในด้านการส่งเสริมและขยายการลงทุนผู้ประกอบการวิสาหกิจทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติว่า มาตรการทางภาษีอากรไม่มีบทบาทในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสาขาหรือขยายกิจการ ส่วนในด้านการกระตุ้นให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางมีทัศนคติว่า มาตรการทางภาษีอากรมีผลต่อการใช้เครื่องจักรและเครื่องคอมพิวเตอร์ในกระบวนการผลิตสินค้าและงานอื่น ๆ มากขึ้นกว่าเดิม ขณะที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อมมีทัศนคติว่า มาตรการทางภาษีอากรไม่มีผลเลย

ปัญหาและอุปสรรคของมาตรการทางภาษีอากรจากทัศนคติของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญเป็นลำดับหนึ่งในแต่ละด้านมี

ดังนี้ ในด้านมาตรการทางภาษีอากร ได้แก่ผู้ประกอบการไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการทางภาษีและข้อกำหนดภาษีอากรเพียงพอ ในด้านที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่สรรพากร ได้แก่ ข้อมูลที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่สรรพากรไม่ตรงกันทำให้เกิดความสับสน ในด้านข้อกำหนดภาษีอากร ได้แก่ กฎหมายภาษีอากรตีความยากทำให้เกิดความผิดพลาด และในด้านข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของหน่วยสรรพากร ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับความรู้และข้อกำหนดเผยแพร่ให้ผู้ประกอบการไม่เพียงพอ

ชนาพร ประธานธูราษฎร์ (2547) ศึกษาเรื่องความรู้และเจตคติของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดสมุทรสาครที่มีต่อระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้และเจตคติที่มีต่อระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดสมุทรสาคร และเปรียบเทียบความรู้ และเจตคติจำแนกตาม อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการประกอบอาชีพ กับศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติที่มีต่อแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 361 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และแบบสอบถามเจตคติที่มีต่อระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และหาค่าความสัมพันธ์โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดสมุทรสาครมีความรู้เกี่ยวกับระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและมีเจตคติต่อระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับปานกลาง สมาชิกที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความรู้ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สมาชิกที่มีอาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีเจตคติต่อระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่แตกต่างกัน และความรู้เกี่ยวกับระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับเจตคติที่มีต่อระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความสัมพันธ์กันต่ำ

พัทยา กลิ่นขจร (2551) ศึกษาทัศนคติของผู้เสียภาษีต่อมาตรการภาษีปี 2551 เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาทัศนคติของผู้เสียภาษีต่อมาตรการภาษีปี 2551 เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงใหม่ 1 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 รายในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่

เชียงใหม่ 1 ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจำนวน 200 รายและผู้เสียหายที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลจำนวน 200 ราย

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ยื่นแบบรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาส่วนใหญ่ทราบถึงมาตรการภาษีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ยกเว้นรายการค่าลดหย่อนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว แต่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลส่วนใหญ่ยังไม่ทราบมาตรการทางภาษีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามต่างเห็นด้วยและสนใจในมาตรการภาษีดังกล่าวว่าสามารถเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนและเป็นการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งสามารถกระตุ้นการลงทุนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเอกชนไทย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved